

ХРОНИКА НАУЧНОЙ ЖИЗНИ

ПЕРШАЯ СУСВЕТНАЯ ВАЙНА Ў НАРОДНАЙ ПАМЯЦІ І МАСТАЦКІМ АДЛЮСТРАВАННІ

МІЖНАРОДНАЯ НАВУКОВА-ПРАКТЫЧНАЯ КАНФЕРЭНЦЫЯ

(Мінск, 7–8 кастрычніка 2014 года)

2014 год адзначаны шэрагам мерапрыемстваў, накіраваных на ўшанаванне памяці ўдзельнікаў і ахвяр Першай сусветнай вайны. Беларусы зведалі мабілізацыю, людскія і матэрыяльныя страты, акупацыю, бежанства. Нягледзячы на маштабы наступстваў 1914–1918 гадоў, па розных прычынах гэты перыяд доўгі час заставаўся «белай плямай» у айчыннай навучы. На сённяшні дзень Першая сусветная – праблемнае поле, якое выклікае цікавасць як у спецыялістаў, так і ў грамадскасці.

Супрацоўнікі Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі арганізавалі значны форум, які дазволіў пазнаёміцца з асноўнымі кірункамі вывучэння Першай сусветнай у сучаснай філалогіі і гісторыі.

З **прывітальнымі словамі** да ўдзельнікаў і гасцей канферэнцыі выступілі

• дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, акадэмік **А.І. Лакотка**;

• Старшыня Прэзідыума НАН Беларусі, акадэмік **У.Р. Гусакоў**;

• кіраўнікі і прадстаўнікі органаў кіравання, дзяржаўных устаноў і грамадскіх аб'яднанняў Рэспублікі Беларусь;

• прадстаўнікі дыпламатычных місій.

Навукоўцы з нашай краіны, блізкага і далёкага замежжа абмеркавалі **шэраг праблем**:

♦ Першая сусветная і літаратурны працэс XX стагоддзя;
♦ роля вайны ў гісторыі еўрапейскай культуры;
♦ літаратурна-мастацкае ўвасабленне франтавога і тылавога жыцця;
♦ крызіс духоўных вартасцей XIX стагоддзя і фарміраванне новай каштоўнаснай парадыхмы ў першай палове XX стагоддзя;

♦ развіццё нацыянальнай свядомасці народаў-удзельнікаў вайны;

♦ спецыфіка мастацкага адлюстравання і навуковага асэнсавання падзей 1914–1918 гадоў у розных краінах;

♦ творчасць і лёсы пісьменнікаў і дзеячаў культуры, што ўдзельнічалі ў Першай сусветнай;

♦ вопыт вайны ў беларускай літаратуры, мастацтве і народнай памяці;

♦ Першая сусветная і сучаснае айчыннае мастацтва слова

♦ іншыя праблемы.

З дакладамі на **пленарных паседжаннях** выступілі:

• **М.А. Белаюкая** («Першая сусветная вайна ў беларускім экраным мастацтве»);

• **В.М. Бялявіна** («Першая сусветная вайна ў перыядычных выданнях, музейных калекцыях і на паштоўках»);

• **С.Л. Гаранін** («Парадоксы гістарычнай свядомасці немцаў у міжваенны перыяд: “Германскі рэванш за Грунвальд” (бітва пад Таненбергам, 1914)»);

• **А.А. Каваленя** («Памяць і ўрок Першай сусветнай вайны»);

• **А. МакМілін** («Першая сусветная вайна ў беларускай і англійскай паэзіі: параўнанне»);

• **А.І. Мальдзіс** («“Немцы зусім змяніліся як людзі ...”: спроба суб'ектыўнага і аб'ектыўнага асэнсавання Першай і Другой сусветных войнаў»);

• **М.А. Тычына** («Народ і вайна: адлюстраванне Першай сусветнай вайны ў беларускай літаратуры»).

Праца канферэнцыі працягнулася 8 кастрычніка па **секцыях**:

♦ «Развіццё беларускай прозы і Першая сусветная вайна»;

♦ «Паэзія і драматургія славянскіх народаў і Першая сусветная вайна»;

♦ «Першая сусветная вайна і літаратура краін Еўропы»;

♦ «Першая сусветная вайна ў беларускай культуры»;

♦ «Падзеі Першай сусветнай вайны ў раманнай хроніцы Уладзіміра Гніламедава».

Варта адзначыць тэматычную разнастайнасць дакладаў. Навукоўцы абмеркавалі спецыфіку ўва-саблення 1914–1918 гадоў у творах беларускіх (М. Гарэцкі, У. Гніламедаў, В. Зуёнак, Я. Колас, Я. Купала, І. Навуменка, К. Чорны, І. Шамякін), рускіх і савецкіх (Л. Андрэеў, У. Маякоўскі, А. Салжаніцын, М. Шолахаў), украінскіх (Р. Купчынскі, О. Туранскі), замежных (П. Баркер, К.Э. Гадда, Э.М. Рэмарк, Д. Трамба, С. Фолкс, Э. Хемінгуэй) пісьменнікаў.

У рамках канферэнцыі працавала **ваенна-гістарычнае аддзяленне**.

На **заклучным паседжанні** былі заслуханы справаздачы кіраўнікоў секцый і прыняты выніковы дакумент канферэнцыі.

Акрамя ўдзелу ў працы пленарных і секцыйных паседжанняў удзельнікі мелі магчымасць азна-ёміцца з матэрыяламі **выставаў**:

♦ «**Літаратура і дакументальныя матэрыялы аб Першай сусветнай вайне ў фондах Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Якуба Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі**»;

♦ «**Хрысціянскія вобразы эпохі Вялікай вайны**» (экспанаваліся творы з фондаў Музея старажытна-беларускай культуры).

У рамках канферэнцыі ладзілася **прэзентацыя выдання кнігі М. Гарэцкага «На імперыялістыч-най вайне»**, што пачалася з паказу фільма «Браму скарбаў сваіх адчыняю», падрыхтаванага супрацоў-нікамі Цэнтральнай навуковай бібліятэкі НАН.

Выбітную ролю класіка беларускай літаратуры ў адлюстраванні падзей 1914–1918 гадоў адзначылі **Р.Г. Гарэцкі, У.В. Гніламедаў, М.І. Мушыньскі, Т.С. Голуб**.

Падчас канферэнцыі адбыліся **рэвю найвышэйшых беларускіх навуковых выданняў**, прысвечаных дасле-даванню Першай сусветнай:

- працы **В.М. Бялявінай** «Беларусь у гады Першай сусветнай вайны» (2013); **М.М. Смалянінава** «Беларусь у Першай сусветнай вайне 1914–1918 гг.» (2014); «Старонкі Першай сусветнай» (2014);

- прэзентацыя фільма «**Мінск у гады Першай сусветнай вайны**»;

- слайд-экспазіцыя «**Беларускі аюны календар**».

**З.І. Трацяк, кандыдат філалагічных навук
(Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт)**